

[Atli Dam]

Går vi tilbage til den 5. oktober 1992, kan jeg for mit vedkommende sige, at forløbet var blevet et helt andet, såfremt vi på den færøske side af bordet dengang sad med samme viden som den borgerlige regerings forhandlere. Det var nemlig en klar forudsætning, at de 300-500 mio. kr., som på det tidspunkt skulle lånes, skulle løse ét og kun ét problem, nemlig forhindre Sjóvinnubankens konkurs. Og vi fik utrykkelig at vide, at en dansk storbank ville støtte sin datterbank og løse dens problemer.

Havde vi drømt om, at den efterfølgende regering ville godtage det helt urimelige krav om, at den færøske skatteborger skulle overtage forpligtelserne vedrørende denne datterbank, havde vi ikke haft anden mulighed end at melde pas. For at udskrive en regning på 4-5 mia. kr. på vegne af hovedsagelig den danske finanssektor ville have været politisk umuligt. Det drejer sig jo om det samlede provenu af 3-4 finanslove på Færøerne.

At det alligevel skete, lod sig kun gøre, fordi det nu blev sådan en salamimetode, der bar overførelsen af den private gæld til et meget lille antal skatteborgere – noget, der ikke i tilsvarende grad er brugt i de mange tilfælde af en skæv udvikling i danske finansinstitutter, vi kender, og som er specielt betænkelig, i betragtning af at den færøske krise hovedsagelig skyldtes et drastisk fald i fiskeriet og i fiskepriserne.

Nu bliver det et interessant akademisk, men ubesvaret spørgsmål, hvad regeringen havde foretaget sig, såfremt vi havde valgt en anden udvej på det tidspunkt, allerede i oktober 1992, og havde været nødt til at melde pas.

Men når jeg nævner dette, er det naturligvis, fordi man må have sig det for øje, når endelige løsninger skal findes.

Der har været talt så meget om ansvarsplacering i forbindelse med den dybe krise, der opstod på Færøerne fra 1989-1990 og fremefter, og årsager og virkninger er søgt fordelt.

Det har selvfølgelig en vis relevans, og fra politisk side skal vi ikke gøre noget for at løbe fra et betydeligt medansvar. Selv om vi som før nævnt ikke havde de nødvendige instrumenter eller den nødvendige viden, er der ingen tvivl om, at den generelle økonomiske overophedning i 1980'erne i meget høj grad skyldes politiske beslutninger, for løse tøjler over for kommunerne og for store garantier og subsidier til erhvervslivet.

Hvor meget skadevirkningerne af dette efter fradrag af den positive effekt fra vellykkede investeringer kan beløbe sig til, er der naturligvis ingen der kan beregne, men de knap 2 mia. kr. i offentlige garantier, som færøske politikere har bevilget, må man naturligvis vedstå sig, og det har man også gjort.

Via nedbetaling af sådanne helt tilbage i 1970'erne og gennem 1980'erne og henlæggelser for 500 mio. kr. i perioden fra 1985 til 1989 og yderligere 150 mio. kr. årlig i årene 1990-1993 er disse 2 mia. kr. betalt. En stor del af disse penge er gået til finanssektoren, som derudover har fået læsset henimod 3 mia. kr., som man egentlig selv skulle have ansvaret for at betale, over på færøske skatteborgere.

Dette er helt exceptionelt både i forhold til, hvad statskasserne i Norge, Sverige og Finland har gjort, og i forhold til løsning af lignende problemer i Danmark.

Nu er disse milliarder kroner lånt af den danske statskasse til den færøske landskasse, som via en finansieringsfond igen har kanaliseret dem til erhvervslivet og finansieringsinstitutterne, hvorefter pengene har vendt på en tallerken og er returneret til Danmark.

Denne finansieringsfond, som føringer ingen indflydelse har på, har i tilgift monopoliseret industrien og fastholdt et reelt eksportmonopol, som ingen tror på er løsningen i disse liberaliseringstider.

Netop den helt specielle karakter, som denne finansiering har, og den helt specielle karakter, som transaktionerne har haft, må tilsige en helt speciel løsning vedrørende tilbagebetaling og forrentning, når vi får forhandlingerne senere på året.

Når vi nu har vedstået os denne gæld, selv om det kan være at rette bager for smed, så skal vi altså tilbagebetale den, og det bliver vi også i stand til, såfremt der gives tid til en lempelig og fornuftig afvikling. En forudsætning er dog, at det bureaukratiske greb, der reelt har sat en stor del af det færøske politiske, administrative og erhvervsmæssige system under administration af kræfter uden for Færøerne, løses igen, således at der kan arbejdes på færøske præmisser og ikke danske eller andre.

I denne forbindelse må man også holde sig for øje, hvor nødvendigt det er ikke at bruge for forskellige løsninger i Danmark og på Færøerne på sammenlignelige problemer. Derfor